

IT-strategi 2019

IT-strategi för Biobank Sverige

Diarienummer: BIS 2019-VR-001-R

Version: 1.0

Beslutad av: Styrgrupp för Biobank Sverige, 2019-04-26

Innehållsansvar: Styrgrupp för Biobank Sverige

Författare: Christian Bruzelius

Finansiering: VR-BiS, modul 7

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	2
2. Inledning	3
2.1. Bakgrund	3
2.2. Nulägesanalys	3
2.3. Initiativ i samspel	3
3. Syfte, mål och omfattning	5
3.1. Syfte	5
3.2. Övergripande mål	5
3.3. Effekt mål	6
3.4. Leveransmål	7
3.5. Avgränsningar	7
3.5.1. Tidsaspekt	8
4. Behov	9
4.1. Behovsområden	9
4.2. Behov per behovsområde	10
4.3. Från behov till projekt	11
5. Införande av strategin	13
5.1. Nationell IT-samordning	13
5.2. Styrning – på olika nivåer	13
5.3. Förvaltning av projekt	13
5.4. Tidsplan	15
6. Förvaltning av strategin	16
6.1. Riskbedömning	16
6.2. Måluppföljning	16
6.3. Omvärldsbevakning	16
7. Framgångsfaktorer	17
7.1. Lokala IT-resurser	17
7.2. Agilt och skalbart	17
7.3. Standardiserad projektmodell	18
7.4. Kvalificeringsmodell för utvärdering av projekt	18
7.5. Kommunikation och förankring	19

1. Sammanfattning

Detta strategidokument ska fungera som en vägledning för Biobank Sveriges arbete med att etablera en nationell digital infrastruktur genom att etablera en målbild, samt att erbjuda verktyg för att utvärdera initiativ som dyker upp under resans gång.

Arbetet bör fokusera kring att uppnå de effektmål som har identifierats och att driva behovsstyrda projekt i linje med strategin på ett standardiserat sätt. Strategin föreslår en kvalificeringsmall för utvärdering av nya projekt tänkt att säkerställa överensstämmelse med strategin.

Nyckelfaktorer för ett lyckat utfall från IT-strategi innefattar bland annat en agil ansats och insatser inom kommunikation och förankring. Organisationen måste anpassas för att implementera och förvalta såväl strategin i sig som de projekt den genererar och därför är även tillgång till (rätt) resurser en nyckelfaktor. Vidare är det viktigt att strategin utvärderas och revideras löpande för att hållas aktuell och relevant.

Strategin är giltig tillsvidare och bör revideras löpande för att hållas aktuell och relevant.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Denna strategi har tagits fram på uppdrag Biobank Sverige enligt styrgruppsbeslut den 27:e februari 2018.

Underlag för strategin kommer från arbete i den, för ändamålet tillsatta, nationella IT- och verksamhetsgruppen, samt från runda-bordssamtal på plats vid varje nod för operativ biobanksservice och regionalt biobankscentrum inom Biobank Sverige. Se bilaga *Förteckning över deltagare* för detaljer.

Inom biobanksområdet finns det i Sverige idag en stor mångfald av IT-lösningar, -system och -miljöer, samt förvaltningsfunktioner och -modeller för dessa. Biobanksområdet är också ett område under tillväxt och förändring med anledning av förändrade förutsättningar och omvärldsfaktorer, inte minst vad gäller utveckling inom medicinteknik och analysmetodik. Dessutom pågår en omställning från insamlingsfokus mot tillgängliggörande av insamlade biobanksprover och biobanksprovinformation.

Dessa faktorer bidrar alla till behovet av en strategisk modell som kan vägleda såväl lokala som regionala och nationella initiativ mot en övergripande och förankrad målbild gällande information och datastruktur, digitalisering, automatisering, kompatibilitet och interoperabilitet mellan olika IT-lösningar.

2.2. Nulägesanalys

Som en del av uppdraget från Biobank Sveriges styrgrupp har projektledare för nationell IT-strategi genomfört en behovskartläggning med syfte att göra en nulägesanalys till grund för en nationell IT-strategi. Behovskartläggningen grundar sig primärt på runda-bordssamtal med biobanksverksamheter representerade inom Biobank Sverige, samt workshops och möten med representanter från dessa verksamheter.

Nulägesanalysen finns dokumenterad i mer detalj i en separat rapport, vilken också medföljer denna strategi i form av en bilaga¹.

2.3. Initiativ i samspel

De IT-lösningar och infrastrukturer som efterfrågas för slagkraftig och effektiv biobanksverksamhet i Sverige behöver förhålla sig till bland annat regionala och nationella beslut, riktlinjer och initiativ. Exempelvis finns det sedan 2015 på nationell nivå en vision om digitalisering och e-hälsa² och en myndighet³ med uppgift att realisera denna vision. Det finns

---

¹ Bruzelius, Christian, *Nulägesanalys – Behovskartläggning och omvärldsbevakning av det svenska biobankslandskapet*, 2019

² https://www.ehalsomyndigheten.se/globalassets/dokument/vision_e-halsa_2025.pdf

³ <https://www.ehalsomyndigheten.se/>

också initiativ och regelverk på EU-nivå, såsom exempelvis BBMRI-ERIC och GDPR, samt regionala projekt såsom Framtidens vårdinformationsmiljö⁴.

Även på lokal nivå finns en uppsjö av lösningar och initiativ som vuxit fram ur verksamheterna, ofta som direkta resultat av verksamhetsbehov. Det kan till exempel röra sig om LIMS⁵, utvecklingsprojekt för informationsvisualisering, eller ärendehanteringsverktyg.

Bland relevanta nationella infrastrukturer kan exempelvis nämnas Svenska biobanksregistret (SBR)⁶, RUT⁷ (Register Utiliser Tool) och SND⁸ (Svensk Nationell Datatjänst).

Det är alltså ett komplext landskap att befinna sig i och viktigt att initiativ som uppstår från Biobank Sverige samspelar med de som uppstår och existerar i omvärlden. Att etablera och/eller anpassa nationella IT-infrastrukturer som kan fungera i symbios eller synergi med dessa (och inte konkurrerar, motarbetar eller repeterar dem) är en stor utmaning som kräver medvetenhet och aktiva insatser från Biobank Sverige i såväl löpande verksamhet som projekt.

---

⁴ <https://www.vgregion.se/halsa-och-varld/vardgivarwebben/utveckling--uppfoljning/verksamhetsutveckling/projekt/framtidens-varldinformationsmiljo/>

⁵ LIMS står för Laboratory Information Management System

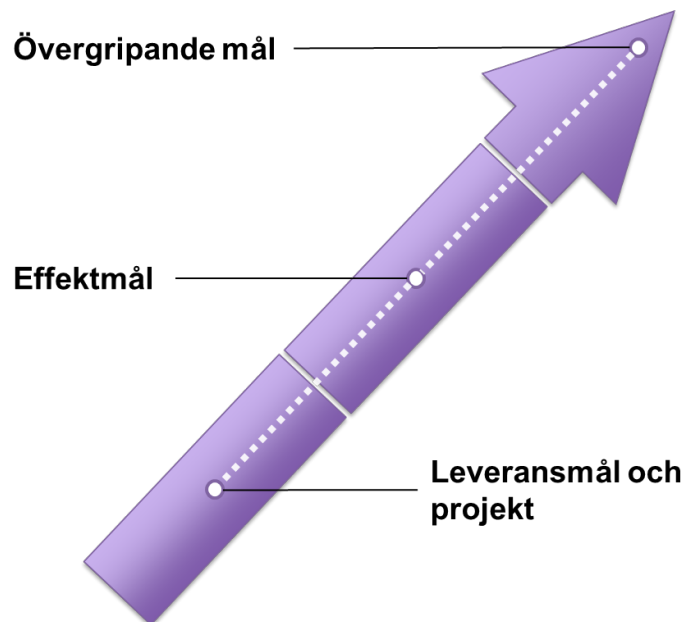
⁶ <https://www.inera.se/tjanster/biobanksregistret/>

⁷ <https://www.registerforskning.se/en/register-i-sverige/verktyget-rut/>

⁸ <https://snd.gu.se/sv>

3. Syfte, mål och omfattning

Denna strategi skall läsas i kontexten av den strategiska planen för Biobank Sverige och de målsättningar som har tagits fram på en övergripande nivå. IT-strategin är alltså en förlängning av Biobank Sveriges överordnade strategiska planering, med ambition om att förtydliga och kondensera de vägval som är av strategisk prioritet för IT-området.

Figur 1: IT-strategins mållogik i relation till Biobank Sveriges

3.1. Syfte

Syftet med den nationella IT-strategin är att formulera en övergripande målbild för det gemensamma arbetet med utveckling av digital infrastruktur som stödjer och effektiviserar gemensamma processer inom Biobank Sverige. IT-strategin ska också ange en riktning och stöd i de vägval och beslut inom IT-området som behöver tas för att uppnå de övergripande målen för Biobank Sverige, samt tillhandahålla ett förhållningssätt och en bedömningsmodell för hur olika IT-projekt passar in i den nationella strategin och därigenom kan tänkas bidra till en överordnad agenda.

3.2. Övergripande mål

Det övergripande målet för ett gemensamt strategiskt arbete inom IT är att bygga en digital infrastruktur som ger grundförutsättningar för slagkraftig forskning och effektiv hantering av biobanksprov och data om dessa, i överensstämmelse med de övergripande målen för Biobank Sverige⁹.

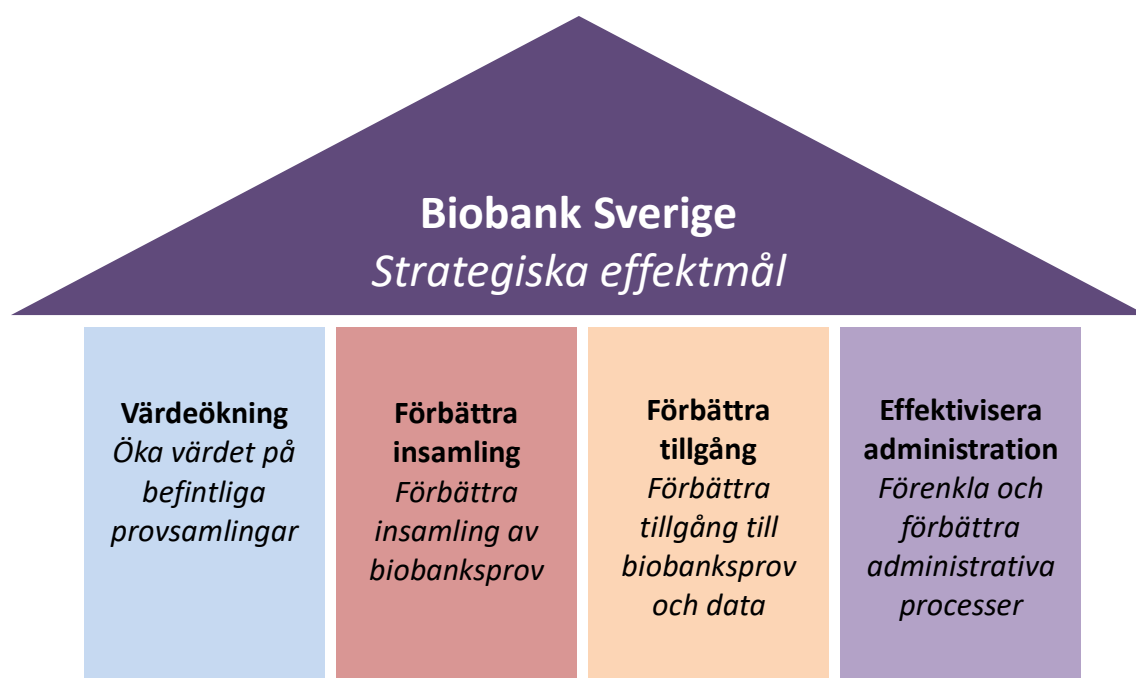
---

⁹ Strategisk plan för Biobank Sverige, 2019 (under utarbetande)

- *Att bygga en gemensam, förbättrad och långsiktig hållbar nationell biobanksinfrastruktur för hälso- och sjukvård, akademi och näringsliv med de bästa förutsättningar för både nationellt som internationellt samarbete.*
- *Infrastrukturen ska möjliggöra en nationellt tillgänglig, kostnadseffektiv och konkurrenskraftig insamling och biobanking som ska säkra tillgången till prov med hög kvalitet*
- *Detta ska ge patientnytta och ske på ett för patienter och provgivare säkert sätt och i enbetslighet med deras samtycke*

3.3. Effektmål

Med effektmål avses de förändringar ett framgångsrikt strategiskt arbete inom IT ämnar åstadkomma. Fyra huvudsakliga målområden har identifierats enligt modellen nedan. De aktiviteter och åtgärder som drivs av Biobank Sverige bör alltså syfta till att uppnå åtminstone ett, men helst flera, utav dessa mål för att ligga i linje med strategin. Avsikten är att samtliga effektmål ska uppnås.

Figur 2: Effektmål

Värdeökning

Med värdeökning avses att öka värdet på befintliga provsamlingar. Det finns en mängd insamlad material och informationer i provsamlingar runt om i landet som skulle kunna utnyttjas mer och

bättre men där det kanske saknas förutsättningar för att prover och provinformation ska komma till nytta och faktiskt användas. Ett målområde är därför att öka värdet på dessa provsamlingar med syfte att proverna och provinformationen ska begagnas för forskningens bästa.

Förbättra insamling

Även om arbetet med processer och infrastrukturer för provinsamling har kommit långt i Sverige finns det ett behov av att sprida och vidareutveckla dessa, inte minst inom sjukvårdsintegrerad biobankning. Detta gäller även insamling av data och provrelaterad information, såsom exempelvis kvalitetsvariabler, och förbättrad insamling kan avse såväl effektivitet och volym som kvalitet och även inbegripa kompatibilitet och interoperabilitet av data.

Förbättra tillgång

Det egentliga värdet i biobanksprover och relaterade data realiserar först när de kommer till användning och att tillgängliggöra såväl provmaterial som provinformation för forskning är därför ett viktigt mål. Det finns även andra intressenter, förutom forskare, som bör få bättre tillgång, såsom provgivare och patienter, samt biobankspersonal som arbetar med provsamlingar och/eller servar forskare. För provgivare och patienter gäller tillgången till information om sina egna prov och samtycken, samt hur dessa behandlas.

Effektivisera administration

Centrala mål för Biobank Sverige är att underlätta de anslutna huvudmännens tillämpning av biobankslagen, samt andra relevanta lagrum, och att serva forskningssamfundet. Detta förutsätter effektiv informationshantering, optimerade rutiner, samt verktyg och automatiseringar som underlättar och stödjer dessa processer. Inom biobanksområdet är det därför en målsättning att identifiera och åtgärda problemområden som kan effektivisera administrativa processer och öka kvaliteten – sannolikt kan sådan effektivisering även leda till ekonomiska besparingar.

3.4. Leveransmål

- Att beskriva och illustrera en behovsbild för de övergripande behovsområden som strategin förhåller sig till.
- Att identifiera övergripande projekt, baserade på övergripande behovsområden
- Att ge förslag på hur genomförandet av en IT-strategi kan organiseras, samordnas och styras, samt hur nationella projekt och gemensam digital infrastruktur kan förvaltas.
- Att föreslå metod för hur de strategiska målen ska följas upp och förvaltas.
- Att tillhandahålla ett förhållningssätt och en kvalificeringsmodell för utvärdering av IT-projekt för att avgöra hur de överensstämmer med den nationella strategin och därigenom kan tänkas bidra till en övergripande agenda.

3.5. Avgränsningar

Strategin har inga ambitioner om att vara allomfattande utan fokuserar snarare tvärt om på vissa centrala, strategiska aspekter av IT-behovet inom Biobank Sverige. Det finns en mängd projekt och initiativ som redan är initierade eller kommer att bli det, såväl inom Biobank Sverige som utom, och denna strategi gör inga anspråk på att styra dessa i detalj.

3.5.1. Tidsaspekt

Framtiden är osäker och omvärlden i konstant förändring, kanske synnerligen vad gäller biobanksområdet där påverkan från utveckling av såväl teknik som juridik går fort framåt. Allteftersom omvärlden förändras ändras även behovsbilden för IT och därtill relaterade processer, vilket innebär att det är svårt att formulera en strategi som med säkerhet kan sägas hålla under längre tid. Därför författas denna strategi med en uppmaning om att den ska utvärderas och revideras löpande.

4. Behov

4.1. Behovsområden

Utifrån en genomförd behovskartläggning med utgångspunkt i ovan nämnda effektmål framgår det att behovsbilden på en övergripande nivå är relativt enhetlig över landet och att de utmaningar som diskuteras lokalt till stor del är desamma. De IT-lösningar som efterfrågas ligger inom fyra huvudsakliga behovsområden med gemensamma beröringspunkter: organisation, presentation, information och processtöd.

Figur 3: Behovsområden

Presentation

Det finns ett behov av att synliggöra provinformation och metadata kopplad till biobankers och prover, för såväl externa intressenter såsom forskare som för interna användare som arbetar med biobankerna. För de provsamlingar som finns i LIMS/LIS (provhanteringsystem) finns här provinformation och vissa metadata, men denna information är i regel varken lättillgänglig eller överskådlig ens för interna användare.

Information

Utmaningar gällande informationsstandardisering och harmonisering, men även av överföring, lagring och samkörning av data. Det finns också en ambition om att konvertera prov till data, vilket avser tillgängliggörande av insamlat material i digitalt format såsom analysresultat och

vävnadsavbildningar. Inom informationsområdet finns sedan tidigare en del utredningar och modeller som skulle kunna ligga till grund för vidare arbete¹⁰.

Processtöd

Stöd för verksamhet och användare med syfte att öka kvaliteten, effektivisera och skapa värde för både interna och externa intressenter.

Organisation

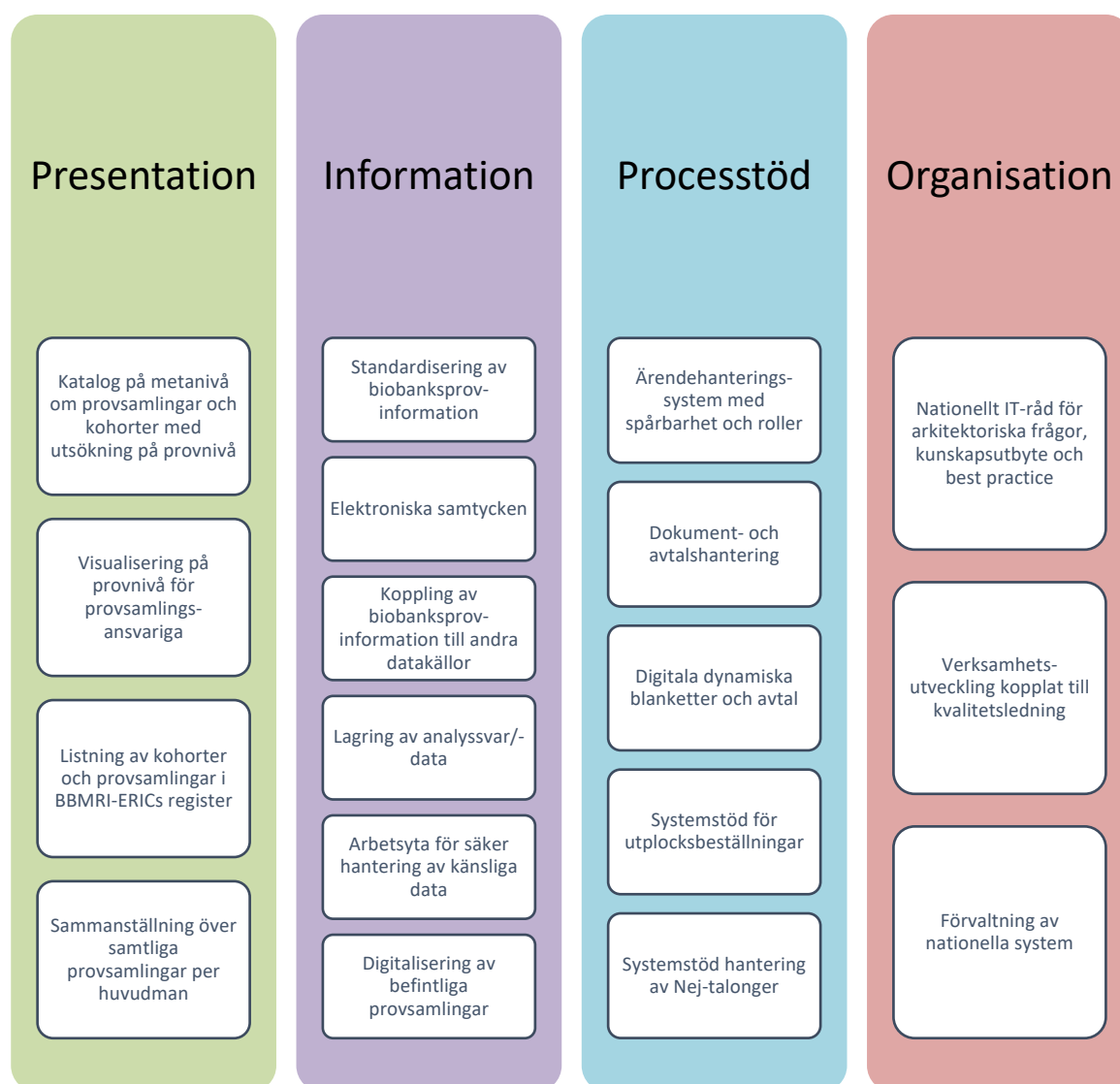
Samtliga lösningar, tekniska såväl som regulatoriska, behöver drivas, implementeras och förvaltas på ett hållbart och ändamålsenligt sätt, vilket kräver organisatoriska lösningar. En förutsättning för framgångsrika IT-projekt är att det finns organisatoriska funktioner för att driva och förvalta dem.

4.2. Behov per behovsområde

Modellen nedan visar hur de olika behoven, identifierade under behovskartläggningen, kan kategoriseras under de fyra behovsområdena. Antalet behov behöver nödvändigtvis inte motsvara antalet tekniska lösningar, utan detta skulle lika gärna kunna vara ett fåtal system som löser ett flertal problem. Likaså ska det poängteras att de behov som listas nedan inte är allomfattande och att behovsbilden sannolikt kommer att förändras över tid. Syftet med att presentera behov här är alltså inte att cementera dem, utan att illustrera de övergripande behovsområden strategin förhåller sig till.

---

¹⁰ Rehnqvist, Nina et al. *Gemensam Svensk Biobanksinfrastruktur*. Rapport: Nationellt Biobanksråd (NBR) och BBMRI.se. S. 14-16. Gemensam nationell biobanksinfrastruktur – GSB, 2013.

Figur 4: Exempel på behov per behovsområde

4.3. Från behov till projekt

Behoven är många. Att utgå från övergripande projekt, baserade på behovsområden snarare än detaljbehov, är ett sätt att skapa flexibilitet och göra det möjligt att anpassa IT-arbetet till en föränderlig omvärld och skiftande behovsbild. Inom varje sådant övergripande projekt finns sedan utrymme att prioritera och utvärdera delprojekt inom ramarna för IT-strategin.

Med utgångspunkt i detta resonemang bör alltså IT-arbetet drivas i följande fyra övergripande projekt:

- Presentation
- Information
- Processtöd
- (Organisation)

För vart och ett av ovanstående ska leveransmål identifieras, vilka sedermera omvandlas till projektplaner, undantaget för *Organisation* som snarare är att betrakta som en del i att bygga upp en fungerande förvaltningsapparat inom vilken övriga projekt kan bedrivas.

Det är också viktigt att låta behoven vara styrande för de projekt som initieras. Detta innebär att biobankernas kärnverksamhet såväl som där hemmahörande intressen, såsom exempelvis forskningssamfundet och provgivarna, måste få vägleda utvecklingen.

5. Införande av strategin

5.1. Nationell IT-samordning

En nationell organisatorisk funktion inom Biobank Sverige med ansvar för nationella IT-frågor vore en värdefull resurs för implementationen av en IT-strategi. Denna funktion skulle behöva samordnas av en nationell roll men samtidigt få förankring i lokala IT-frågor, vilket skulle kunna lösas genom att representanter från verksamheterna ingår i grupperingen. Förslagsvis utgörs alltså en sådan funktion av en nationell samordnare och IT-resurser som representerar respektive verksamhet.

Denna funktion bör ansvara för implementation och förvaltning av IT-strategin, samordning och förvaltning av IT-projekt, samt fungera som beredande instans gällande IT-relaterade frågor inom Biobank Sverige. Grupperingen kan också fungera som en genomförande nivå utifrån behov som identifieras i verksamheterna och bör därför vara delaktiga i relaterade diskussioner som förs inom arbetsutskott 1 (regulatorisk verksamhet) och arbetsutskott 2 (operativ verksamhet), exempelvis genom att samordningsrollen adjungeras in till relevanta möten.

Till funktionen kan också knytas en eller flera referensgrupper med kompetenser och kunskap inom IT och andra relevanta infrastrukturer, såsom exempelvis Ineras arkitekturråd¹¹. Detta bland annat kunna värdefulla perspektiv och insikter gällande parallella initiativ, strategiska prioriteringar och omgivande infrastrukturer som påverkar Biobank Sveriges arbete och målsättningar.

5.2. Styrning – på olika nivåer

Eftersom varje enskild verksamhet under paraplyet Biobank Sverige är fristående och med sina unika behov och förutsättningar kommer det att vara en naturlig del av IT-utvecklingen att vissa projekt initieras och bedrivs på lokal eller regional nivå. Det kan också vara lämpligt att vissa nationellt initierade projekt bör drivas av någon lämplig verksamhet på lokal nivå med Biobank Sveriges som intressent. En sådan decentralisering av arbetspaket ger möjlighet till fler projekt och nära verksamhetskoppling.

Samtidigt bör vissa projekt drivas på nationell nivå. Detta gäller primärt projekt som direkt bygger en nationell infrastruktur och övergripande funktionalitet vägledande för samtliga verksamheter. Att centralisera denna typ av projekt ger mer möjlighet till strategisk styrning och bred nationell förankring hos alla inblandade huvudmän och verksamheter.

Det finns idag en fungerande styrningsmodell inom Biobank Sverige och styrningen av IT-strategiska frågor bör i mesta möjliga mån utnyttja dessa strukturer. På detta sätt minimeras risken för att styrningen av IT komplicerar den övriga verksamheten inom Biobank Sverige.

5.3. Förvaltning av projekt

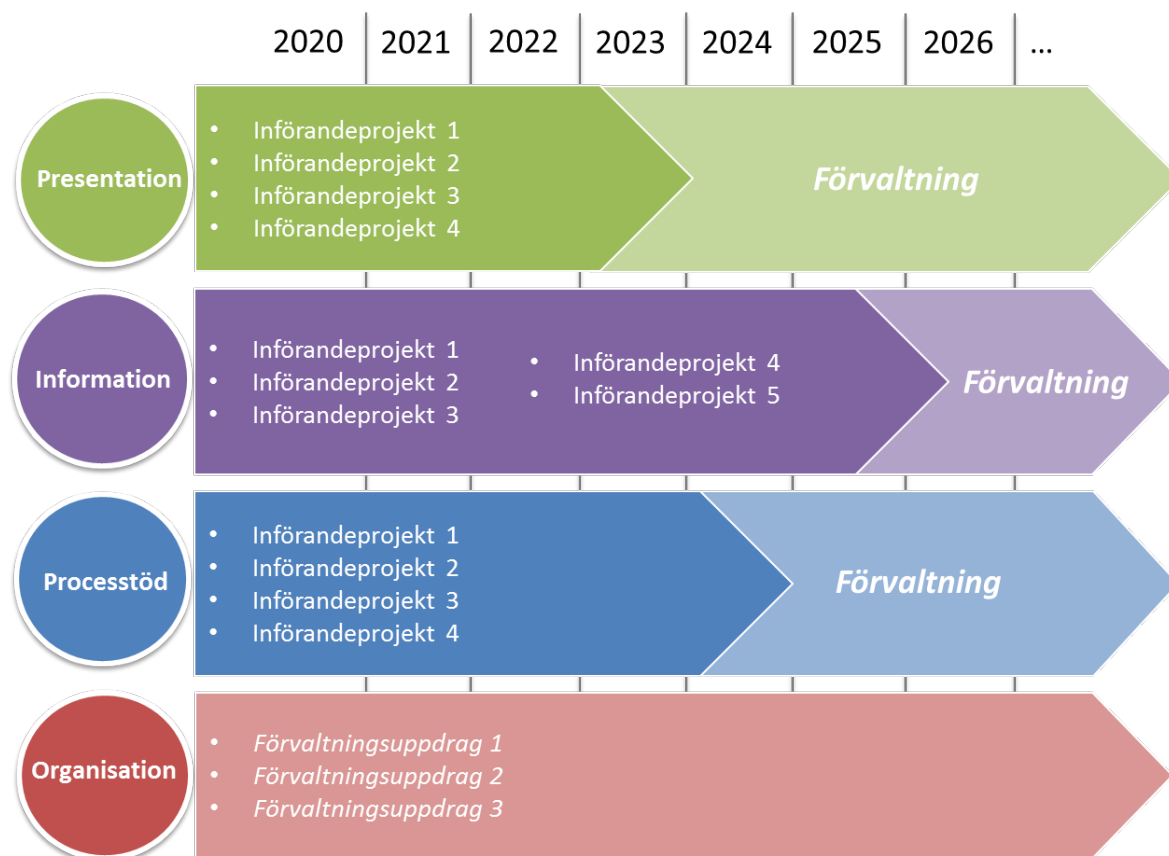
Nationella IT-projekt medför i förlängningen nationella förvaltningsbehov och över tid kommer förvaltningsuppdraget därmed att bli relativt omfattande, varför det följaktligen är viktigt att det

---

¹¹ <https://www.inera.se/om-inera/uppdrag/arkitekturrad/>

finns en funktion som tar ansvar för förvaltning av implementerade lösningar. Det finns en del olika beprövade modeller för systemförvaltning som skulle kunna vara aktuella, som exempelvis pm3¹², men huvudsaken är att det blir ett formaliserat och långsiktigt ansvar som tar hänsyn till rådande organisatoriska förutsättningar och beslutsprocesser.

Lokala och regionala projekt som ligger inom ramarna för den övergripande nationella IT-strategin bör förvaltas där det är praktiskt och organisatoriskt lämpligt, vilket troligtvis inte är på nationell nivå. Däremot bör förvaltningsprocessen av nationellt relevanta system ha en nationell förankring så att långsiktig överensstämmelse med strategiska mål säkras.

Figur 5: Illustration över hur förvaltningsbehovet följer och växer med projektutvecklingen

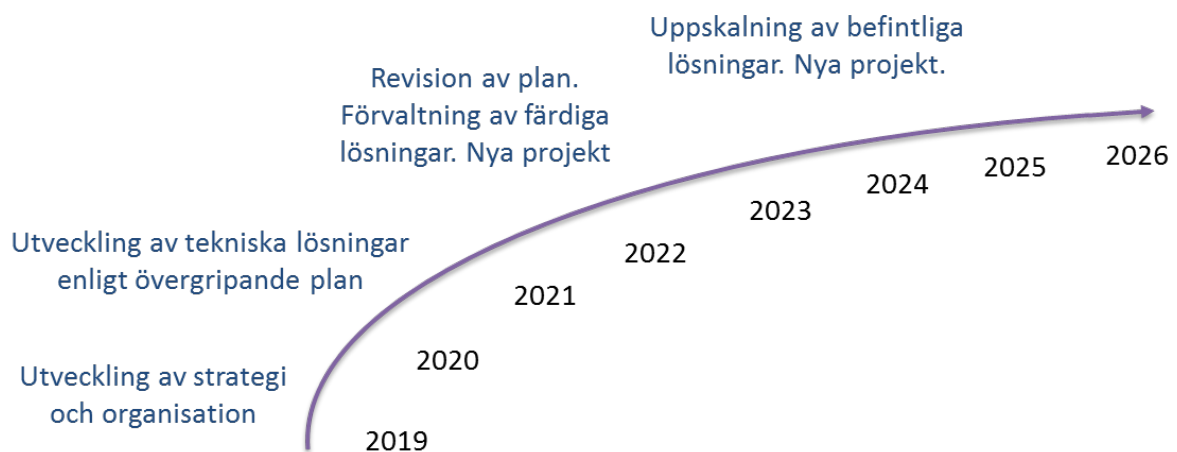
I förvaltningsansvaret ingår också att ha en dialog med användare och löpande anpassa lösningarna utifrån deras behov och det behövs då ändamålsenliga rutiner för en sådan verksamhetsförankring.

¹² <https://pm3.se>

5.4. Tidsplan

Införandet av IT-strategin initieras med organisatoriska anpassningar och tillsättning av roller avsedda att tillgodose att kunna förvalta och implementera den på ett samordnat sätt och med bred organisatorisk förankring.

För att strategin ska vara meningsfull fram till år 2026 behöver den, och relaterad strategisk planering, hållas aktuell och revideras löpande. Illustrationen nedan visar det övergripande uppdraget för Biobank Sverige avseende förvaltning och implementation av IT-strategin.

Figur 6: Tidslinje för implementation av strategin

6. Förvaltning av strategin

IT-strategin behöver förvaltas på ett sätt som ser till att den fortsätter att vara relevant och användbar, vilket inbegriper att utvärdera och revidera den löpande. En sådan organisatorisk funktion med uttalat ansvar för förvaltning av strategin måste utses av Biobank Sverige, förslagsvis bestående av både IT- och verksamhetskompetens. Som en del av förvaltningsansvaret behöver en förvaltningsplan skapas där detaljerna för uppföljning och revision framgår.

6.1. Riskbedömning

Som en del av förvaltningsuppdraget bör en riskbedömning avseende implementationen och förvaltningen av IT-strategin genomföras. Riskbedömningen kan då ligga som grund för revision av strategin och bör därför revideras parallellt med strategidokumentet.

6.2. Måluppföljning

IT-strategin ska vara styrmedel och underlag för årliga projektplaner inom IT-området i Biobank Sverige. Därför behöver också en process tas fram som beskriver rutiner för uppföljning och uppdatering av strategin och dess utfall.

Det finns en utmaning i att bedöma effektmålen efterlevnad eftersom de är svåra att mäta, men det bör likväl finnas med en viktning utav dem i uppföljningsarbetet för att säkerställa att de är bibehållet aktuella, vilket kan göras genom en avstämning mot verksamheternas behov.

De leveransmål som presenteras i strategin ska bedömas vid varje revision och eventuellt kompletteras. Detsamma gäller kvalificeringsmodellen (7.4) som behöver uppdateras om den vid tillämpning bedöms vara felande eller otillräcklig.

6.3. Omvärldsbevakning

För att strategin ska hållas aktuell och relevant bör den revideras utifrån verksamhetsbehov och påverkande omvärldsfaktorer. Förvaltningen bör därför inbegripa en systematisk insamling av information gällande bland annat utveckling inom juridik och teknik, dvs. områden som påverkar förutsättningarna för IT-arbetet inom Biobank Sverige.

Omvärldsbevakningen bör också genomföras på flera nivåer, där det inte minst är viktigt att bevaka såväl den egna kärnverksamheten i dess inkarnationer runt om i Sverige som därtill knutna perifera verksamheter. Likaså bör Biobank Sverige hålla sig a jour med lokala, regionala, nationella och internationella projekt och initiativ som på något sätt är relevanta för Biobank Sveriges mål och verksamhet.

7. Framgångsfaktorer

7.1. Lokala IT-resurser

Biobanker arbetar utifrån varierande förutsättningar och existerar i olika organisatoriska konstellationer, där vissa har tillgång till IT-resurser och andra inte. Få biobanksverksamheter inom Biobank Sverige har dock tillräckliga IT-resurser till förfogande vilket hämmar såväl möjligheter till lokal utveckling som nationellt samarbete och kunskapsöverföring. Lokala IT-resurser och därigenom etablera en nationell grundnivå är en förutsättning för förankring av en nationell strategi på lokal nivå. Likaledes är verksamhetsnära resurser med IT-ansvar är en viktig nationell resurs i form av ambassadörer och representanter för IT-aspekten av respektive verksamhet – tillsammans skulle de kunna skapa en landsövergripande plattform för kunskapsutbyte och synergier. Det behöver inte nödvändigtvis vara en person inom den egna verksamheten (i flera förekommande fall är IT funktionen en del av en annan organisatorisk enhet, t.ex. regionen) eller ens en enskild individ, men det bör vara ett ansvar som kan representeras av *en specifik person* så att verksamheten har en tydlig representant och kontaktpunkt för biobanksrelaterade IT-frågor.

7.2. Agilt och skalbart

Ett sätt att mildra risker från en föränderlig omvärld är att arbeta agilt med inkrement, vilket i denna kontext avser att fokusera på mindre men realistiska leveranser med faktisk användarnytta som kan utvecklas vidare eller kompletteras med ytterligare mindre leveranser till dess att ett större mål är uppnått. Ett sådant arbetssätt gör bland annat att projekt har lättare att anpassa sig till förändringar i kravbild och att kunskapsöverföring förenklas – båda nyckelfaktorer i den komplexa kontext nationella infrastrukturer för biobankning befinner sig i.

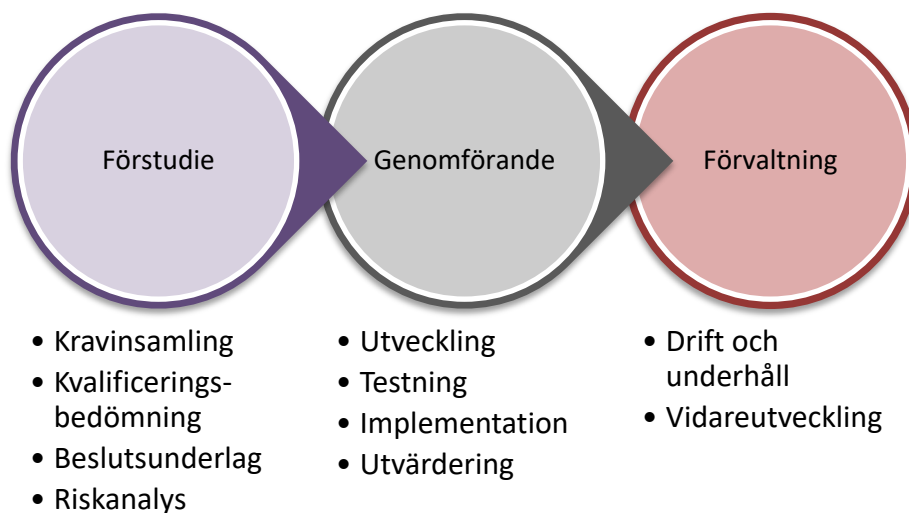
Ett annat sätt är att arbeta med skalbarhet och se till att lösningar kan implementeras i liten skala men skalas upp till att fungera för fler användare. Då är det lättare att t.ex. initiera mindre projekt på lokal nivå och sedan lyfta dem till att bli nationella lösningar, vilket kan ge mer utrymme till utveckling generellt sett och då bidra till en allmän uppväxling på IT-området inom biobankssverige.

Skalbarhet avser här också att såväl tekniska lösningar som kod och processer ska återanvändas och delas i mesta möjliga mån. Härigenom går det att bygga upp kunskaps- och kompetensöverföring på nationell nivå och då skapa bättre förutsättningar för samverkan och etablering av en teknisk grundnivå.

7.3. Standardiserad projektmodell

En framgångsrik implementering av denna strategi förutsätter att relaterade projekt bedrivs enligt en kvalitativ modell där projektprocessen tillåts ta den tid och de resurser som krävs för att resultatet ska motsvara förväntningarna. I en sådan process, med gedigen kravinsamling och bedömning av projektet, ges möjlighet till förankring i de olika verksamheterna, vilket kan resultera i engagerande och behovsstyrda projekt som i sin tur leder till användbara och meningsfulla tekniska lösningar. Följaktligen behöver såväl verksamhetskompetenser som slutanvändare – t.ex. forskare – vara med som kravställare när det är relevant.

Förslagsvis utgår arbetet från nedanstående modell och ansvaret för ett projekts olika faser samordnas på nationell nivå. Organisationen behöver då ge utrymme till en sådan samordningsfunktion och besluta om en vedertagen och standardiserad projektmodell. Ett sådant arbetssätt skulle också ge bättre förutsättningar till uppföljning och utvärdering av insatser eftersom de då skulle vara lättare jämförbara.

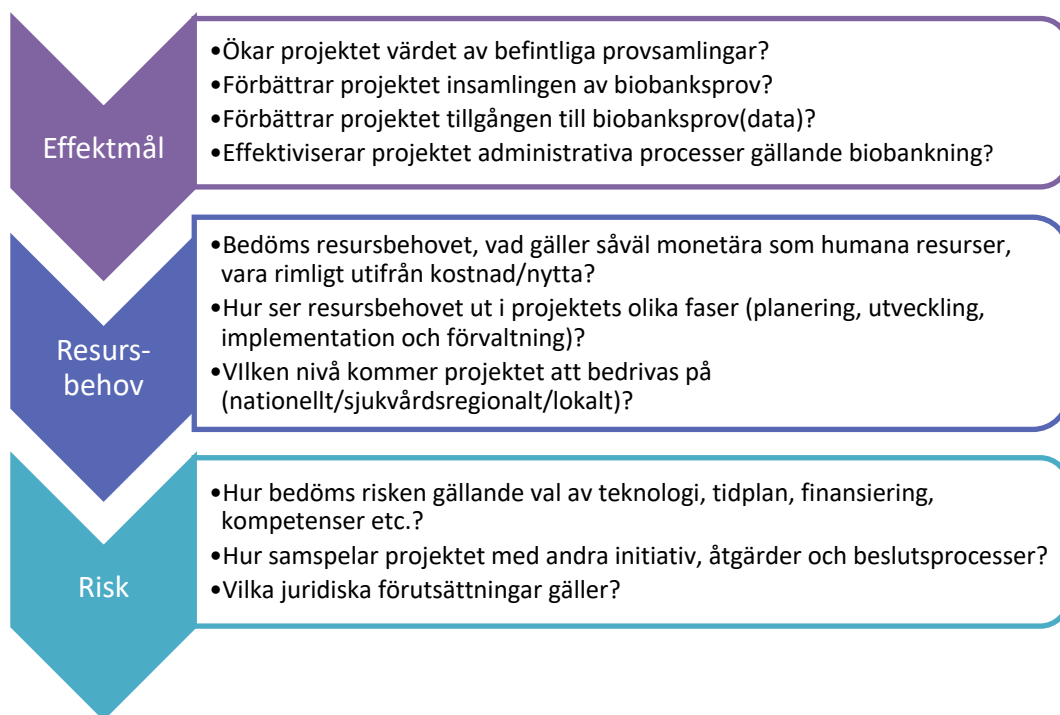

Figur 7: Gron projektmodell

7.4. Kvalificeringsmodell för utvärdering av projekt

Följande modell ger en vägledning för hur tilltänkta projekt eller delprojekt kan bedömas och prioriteras i tre dimensioner: måluppfyllnad, resursbehov och risk. Om modellen appliceras på samtliga projekt är det möjligt att jämföra och prioritera mellan dem utifrån en gemensam grund.

Viktigt i sammanhanget är också att beslut gällande genomförande måste följa befintliga beslutsvägar på relevanta nivåer. Hänsyn för den organisatoriska komplexiteten i Biobank Sverige och dess förankringsmekanismer är en grundförutsättning för att ett projekt ska kunna genomföras på ett lyckat sätt.

Figur 8: Kvalificerings-/prioriteringsramverk för bedömning av nya IT-projekt

7.5. Kommunikation och förankring

En viktig del av implementationen av denna strategi är att kommunicera att den finns, varför, samt hur den är tänkt att användas. Det behöver framgå tydligt såväl nationellt som lokalt var IT-strategin finns och hur den förvaltas för att det ska finnas goda möjligheter för att den ska förankras i samtliga verksamheter. Det bör ingå i förvaltningsuppdraget av strategin att designa en kommunikationsplan för hur IT-strategin ska kommuniceras.

Eftersom många av de system och IT-stöd som används av biobanksverksamheten förvaltas utanför Biobank Sverige, t.ex. LIS på sjukhuslaboratorier, finns det i regel andra strategiska mål än de formulerade av Biobank Sverige och processer som styr utveckling och leverantörsdialog. Med det sagt är det viktigt att även dessa verksamheter och förvaltningsfunktioner medvetandegörs om målbild och strategiska fokusområden för Biobank Sverige så att möjligheterna att likrikta alla processer blir så goda som möjligt. Exempelvis skulle detta kunna innebära dialog med systemleverantörer vid upphandling av nya systemstöd och utvecklingsuppdrag av befintliga dito som med fördel skulle kunna ta hänsyn till Biobank Sveriges strategiska arbete.